

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 20 051.125 Прикарпатського
національного університету
імені Василя Стефаника
доктору економічних наук, професору
Сас Людмилі Степанівні

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційну роботу Іваночка Богдана Романович на
тему «Організаційно-економічний механізм інвестиційного забезпечення
розвитку територіальний громад», подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка**

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

У сучасних трансформаційних умовах соціально-економічного розвитку, зумовлених реформою децентралізації, органи місцевого самоврядування отримали більше повноважень та відповідальності за розвиток своїх територій, що потребує ефективного управління ресурсами, залучення інвестицій та формування дієвих механізмів їхнього використання. Питання інвестиційного забезпечення є ключовим, оскільки без достатнього фінансування реалізація стратегічних і тактичних цілей розвитку громад є неможливою. Особливої ваги набуває пошук ефективних форм організації процесів інвестування, координації між учасниками інвестиційної діяльності, створення сприятливого інституційного та правового середовища, що у сукупності й формує організаційно-економічний механізм. Крім того, враховуючи обмеженість бюджетних ресурсів, зростає потреба в активізації альтернативних джерел фінансування, таких як державно-приватне партнерство, грантові програми, співфінансування з боку бізнесу та міжнародних інституцій. У цьому контексті обґрунтування й удосконалення організаційно-економічного

механізму інвестиційного забезпечення є необхідною умовою підвищення ефективності управління розвитком територіальних громад, посилення їхньої інвестиційної привабливості, підвищення рівня життя населення та забезпечення сталого економічного зростання на місцевому рівні.

Актуальність обраної теми дисертації підтверджується тим, що вона виконана відповідно до плану досліджень Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, а саме: «Розробка організаційно-економічного механізму удосконалення виробничо-господарських структур регіону» (номер державної реєстрації 0111U000875).

Враховуючи це дисертаційна робота Іваночка Б. Р. на тему «Організаційно-економічний механізм інвестиційного забезпечення розвитку територіальних громад», має теоретичне і практичне значення, є своєчасною і актуальною.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи

Ознайомившись із дисертацією можна стверджувати про достовірність і обґрунтованість наукових висновків, положень та рекомендацій, які в ній викладені. Всі ключові аспекти досліджуваної теми охоплено змістом дисертаційної роботи, який вирішує завдання дослідження інвестиційного забезпечення та розробки організаційно-економічного механізму його удосконалення. Для отримання результатів автором було використано законодавчі та нормативно-правові документи органів державної і місцевої влади, офіційні дані Міністерства фінансів України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, фінансова і бюджетна звітність органів місцевого самоврядування територіальних громад та особисті спостереження автора.

Достовірність і обґрунтованість результатів дисертації обумовлена використанням матеріалу, який накопичений у світовій і вітчизняній економічній науці та методів наукового пізнання, таких як: аналізу і синтезу, системного, структурного, статистико-економічного, порівняльного, економіко-математичного, графічного та ін. Загалом дисертація Іваночка Б. Р. є структурованою, завершеною і характеризується чіткістю отриманих результатів.

Структура та зміст основних положень дисертаційної роботи

Дисертація Іваночка Б. Р. складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновку, списку використаної літератури та додатків. Обсяг дисертаційної роботи становить 227 сторінок, з яких основний зміст викладено на 196-ти сторінках, список використаних джерел – 17-ти сторінках, додатки – 16-ти сторінках. Робота містить 34 таблиці, 32 рисунки, 7 додатків.

У вступі автора обґрунтовує актуальність теми, її зв'язок з науковими програмами, планами і темами, мету і завдання які слід виконати для її досягнення, об'єкт і предмет дослідження, методи та інформаційну базу, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача, відомості щодо апробації та впровадження отриманих результатів дисертації.

У першому розділі, на підставі опрацьованої наукової літератури, нормативно-правових актів та власних узагальнень розкрито поняття інвестиційного забезпечення територіальних громад та його роль у їх соціально-економічному розвитку (п. 1.1), запропоновано методологічні засади інвестиційного забезпечення розвитку територіальних громад (п. 1.2), досліджено нормативно-правову базу інвестиційної діяльності в територіальних громадах (п. 1.3).

В другому розділі автором здійснено аналіз сучасного стану та тенденцій соціально-економічного розвитку територіальних громад (п. 2.1), проведено оцінку

їх інвестиційної діяльності, зокрема методом інтегральної оцінки із використанням мови програмування Python, що показало значні диспропорції між громадами (п. 2.2), досліджено особливості оцінки інвестиційних потреб територіальних громад та запропоновано модель розрахунку необхідних інвестиційних ресурсів та узагальнено потребу в розробці організаційно-економічного механізму (п. 2.3).

У тертому розділі дисертації автор пропонує організаційно-економічний механізм інвестиційного забезпечення розвитку територіальних громад у вигляді комплексу економічних, інституційних, управлінських, фінансових та правових інструментів, спрямованих на забезпечення збалансованого соціально-економічного зростання громад через ефективне управління інвестиційними ресурсами задля подолання виявлених в попередньому розділі диспропорцій (п. 3.1). В рамках механізму автор пропонує комплекс заходів із залучення зовнішніх інвестицій в розвиток громади (п. 3.2) та систему економічного контролю за ефективністю і цілеспрямованістю використання інвестиційних ресурсів територіальної громади.

У межах всіх розділів і підрозділів дисертаційного дослідження простежується логічне і послідовне виконання поставленого теоретико-практичного завдання. Висновки і пропозиції, що одержані автором дисертації повністю відповідають меті та поставленим завданням, є методологічно обґрунтованими, відображають наукову новизну і практичне значення проведеного дослідження.

Наукова новизна результатів дослідження

У дисертації Іваночка Б. Р. сформульовано і обґрунтовано теоретичні, методичні та практичні положення щодо організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення розвитку територіальних громад. Основними

положеннями, що відображають наукову новизну отриманих результатів, слід вважати:

- удосконалено трактування поняття «інвестиційне забезпечення розвитку територіальних громад»;
- визначено концептуальні положення соціально-економічного розвитку територіальних громад;
- обґрунтовано та удосконалено методологію інвестиційного забезпечення розвитку територіальних громад, яка складається з методологічних засад, підходів, методів та принципів;
- розроблено модель оцінювання інвестиційної діяльності територіальних громад за методом PCA із використанням мови програмування Python та бібліотек (модулів) з відкритим кодом pandas, numpy та sklearn.decomposition;
- запропоновано організаційно-економічний механізм інвестиційного забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад, який включає в себе етап оцінювання стану громади, виявлення потреб у об'єктах соціальної інфраструктури, розрахунок суми необхідних інвестицій, розробки місцевих цільових програм відповідно до визначених векторів розвитку, реалізацію заходів з розвитку;
- набули подальшого розвитку інструменти розрахунку потреб у вкладанні інвестицій, які включають у себе аналіз наявних об'єктів соціальної інфраструктури шляхом оцінки стану основних засобів органів місцевого самоврядування, розрахунок вартості їх капітального ремонту, вивчення необхідності у створенні нових об'єктів, узагальнення всіх показників з урахуванням пріоритетів населення громади;
- рекомендації для керівництва територіальних громад щодо заходів із залучення зовнішніх інвестицій які включають як пошук та управлінські дії щодо додаткових надходжень із всіх можливих джерел до місцевого бюджету, а також

сприяння місцевому бізнесу у питаннях роботи з інвесторами та залучення інвестицій;

– удосконалення системи економічного контролю за капітальними видатками територіальних громад, який складається з фінансового, внутрішнього та громадського контролю, до якого залучені органи державної влади, місцевого самоврядування, громадські організації, бізнес та населення громади, а також міжнародні організації, грантодавці та інші зовнішні інвестори.

Практичне значення результатів дослідження

Результати, які автор одержав в дисертаційному дослідженні, характеризують високий рівень вирішення обґрунтування теоретико-методичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення розвитку територіальних громад. Практичне значення результатів дисертації полягає в можливості використання одержаних теоретичних, методичних і практичних розробок і рекомендацій автора органами державної влади, місцевого самоврядування при розробці державних, регіональних і місцевих програм розвитку, приватних підприємств при планування господарської діяльності. Результати дисертації Іваночка Б. Р., доведені до впровадження у якості методичних і практичних розробок, мають важливе значення для теорії і практики соціально-економічного розвитку територіальних громад.

Аспект практичної цінності результатів роботи дисертанта підтверджується довідками про їх впровадження, зокрема Ямщицькою сільською радою Івано-Франківського району, Івано-Франківської області (довідка №482/06-22 від 18.03.2025), при планування соціально-економічного розвитку та розробці місцевих цільових програм, Товариством з обмеженою відповідальністю

«Автотранс-Ів», при розробці плану господарської діяльності в територіальних громадах Івано-Франківської області.

Також окремі теоретико-методичні положення застосовано в навчальному процесі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника при викладанні навчальної дисципліни «Економічна діагностика підприємств» (довідка №03.04-29/12 від 26.03.2025).

Повнота відображення наукових положень дисертаційної роботи в опублікованих автором працях

Теоретико-методичні і практичні результати дослідження, висновки і пропозиції автора відображено у 12 наукових працях (5 – у фахових наукових виданнях та 7 праць у збірниках тез доповідей міжнародних конференцій). Результати дослідження обговорювались на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: IV Міжнародній науково-практичній конференції «Сталий розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення» (Бережани, 2022); XXVI Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку:» (м. Загреб, 2022); V Міжнародній науково-практичній конференції «Сталий розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення» (Бережани, 2022); Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток аграрного сектору та сільських територій в умовах воєнного стану й повоєнного відновлення України» (Київ, 2023), XII Міжнародній науково-практичній конференції «Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств» (Дубляни, 2023), Міжнародній науково-практичній конференції «Підприємництво під час війни в Україні: виклики та можливості» (Івано-Франківськ, 2023), XII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції

«Актуальні проблеми обліково-аналітичного процесу в управлінні підприємницькою діяльністю» (Мукачево, 2024).

Оцінка викладення й оформлення дисертації

Дисертація є самостійним, цілісним і завершеним дослідженням визначається новим та оригінальним підходом у вирішенні наукових завдань і практичних запитів, що стосуються соціально-економічного розвитку територіальних громад. Мова та стиль дисертації відповідають вимогам, які висуваються до наукових робіт такого спрямування. Структура дисертації повністю узгоджується з її назвою, метою та поставленими завданнями дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

В цілому позитивно оцінюючи роботу Іваночка Б. Р., варто зупинитись на окремих дискусійних моментах, стосовно яких є певні зауваження та які вимагають уточнення під час публічного захисту дисертації:

1. На рисунку 1.2 «Структурні компоненти інвестиційного забезпечення ТГ» у компоненті «Діяльність» йдеться про «дії та заходи з боку органів місцевого самоврядування, юридичних та фізичних осіб щодо залучення інвестицій в громаду». Разом з тим, у подальшому змісті дисертації недостатньо конкретизовано, які саме дії та заходи мають на увазі з боку юридичних і фізичних осіб, що дещо звужує аналітичну цінність відповідного компонента.

2. У підпункті 2.1, де досліджуються тенденції соціально-економічного розвитку територіальних громад, як основний індикатор обрано показник податкових надходжень. Водночас, територіальні громади формують бюджети також

за рахунок інших видів власних надходжень. У зв'язку з цим доцільно було б здійснити комплексніший аналіз усієї структури власних доходів місцевих бюджетів.

3. У підпункті 2.2, присвяченому інвестиційній діяльності територіальних громад, основна увага приділена капітальним інвестиціям із місцевих бюджетів. Натомість майже не висвітлено інвестиційну активність приватного сектору, що могло б надати ширшого уявлення про загальну інвестиційну динаміку в громадах.

4. У межах оцінки потреб громад в інвестиційних ресурсах (п. 3.1, с. 159) значну частку обґрунтувань присвячено аналізу стану інфраструктури. Водночас, доцільним є більш пропорційний розподіл уваги і на інші напрямки потреб громад, які не меншою мірою зумовлюють необхідність залучення інвестицій.

5. У процесі обґрунтування потреби у зовнішніх інвестиціях (с. 176) автор використовує середній показник частки капітальних видатків у бюджетах ТГ України. Разом із тим, у тексті не подано достатніх аргументів щодо доцільності вибору саме цього показника як бази для розрахунків, що потребує додаткового пояснення.

Загалом дисертаційне дослідження справляє приємне враження, а висловлені зауваження не знижують його високу оцінку та наукове і практичне значення для розвитку територіальних громад.

Загальний висновок про дисертаційну роботу

Дисертація Іваночка Богдана Романовича на тему «Організаційно-економічний механізм інвестиційного забезпечення розвитку територіальних громад» виконана на актуальну тему, є завершеною та оригінальною науковою працею. Робота позитивно характеризується продуманою структурою, чіткістю і логічністю, обґрунтованістю та аргументованістю методів і підходів щодо виконання поставлених відповідно до мети дослідження завдань. Аналіз змісту дисертації, публікацій за темою дисертації

свідчить про високий рівень наукової новизни та вагомість одержаних теоретико-методичних і практичних результатів.

Загалом дисертація сприяє вирішенню наукового завдання формування організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення територіальних громад. Винесені на захист наукові положення, висновки і пропозиції є достатньо аргументовані та доказові. В цілому дисертація відповідає спеціальності 051 Економіка, вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 № 44 (зі змінами від 03.05.2024 р. №507) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 зі змінами а її автор Іваночко Богдан Романович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка.

Офіційний опонент:

Кандидат економічних наук, доцент,
в. о. завідувача кафедри міжнародних
економічних відносин та маркетингових стратегій
Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З. Гжицького

Андрій ЛИНДЮК